

O nawiązujących do antyku nazwach łódzkich firm

Według danych BNF obecnie w Łodzi znajduje się 87 911 aktywnych przedsiębiorstw i instytucji, które posiadają swoją siedzibę w mieście oraz są zarejestrowane w rejestrach CEIDG, REGON oraz KRS¹. Wybrałam kilkanaście przykładów przedsiębiorstw, mających swoją siedzibę w Łodzi, których nazwy wiążą się ze starożytnością. Postaram się przedstawić, które terminy antyczne przenikają do współczesności oraz w jaki sposób łączą się one z oferowanymi przez daną instytucję usługami. Zdecydowałam się podzielić wybrane firmy na kategorie, w zależności od typu świadczonych przez nie usług czy sprzedawanych produktów. Będą to kolejno: zakłady pogrzebowe, kancelarie prawne, firmy usługowe, apteki, sklepy odzieżowe, salony urody oraz firmy związane z przemysłem włókienniczym².

Zakłady pogrzebowe

Firma pogrzebowa *Primus* – B. Koroch
(ul. Struga 52)

Zakład pełni usługi pogrzebowe od 1996 roku. Nazwa *Primus* pochodzi od łacińskiego liczebnika porządkowego i oznacza „pierwszy, na samym początku” [red. M.P.]. Określenie to mogłoby wskazywać, że zakład ten powstał jako pierwszy w Łodzi, jednak najstarszym zakładem pogrzebowym, działającym na terenie miasta Łódź, jest firma *Szczepan Maślakiewicz i Synowie*, która została zarejestrowana w 1824 roku³. Nazwa zakładu pogrzebowego może sugerować, że jest to pierwsza, a zatem najlepsza firma, świadcząca tego typu usługi.

1 Katalog baz danych, baza firm – Łódź, <https://www.bnf.pl/katalog/baza/baza-firm-lodz> (dostęp: 15.07.2024 r.).

2 Znaczenia omawianych przeze mnie słów pochodzenia łacińskiego zaczerpnęłam ze słowników: *Słownik łacińsko-polski*, red. J. Korpanty, Warszawa 2001, t. I–II [dalej: red. J.K.];

Słownik łacińsko-polski, red. M. Plezia, Warszawa 2007, t. I–V [dalej: red. M.P.].

3 E. Sokołowska, *Wszystkich świętych. Najstarsza łódzka firma pogrzebowa. Istnieje od 1824 roku*, <https://lodz.wyborcza.pl/lodz/7,44788,22566868,wszystkich-swietych-najstarsza-lodzka-firma-pogrzebowa-istnieje.html> (dostęp: 15.07.2024 r.).

fot. I.29–I.30

Zakład pogrzebowy *Herkules* (ul. Limanowskiego 150; ul. Wojska Polskiego 17)

Herkules to jeden z herosów, pojawiających się w mitologii rzymskiej, którego odpowiednikiem w mitologii greckiej jest *Herakles*. Mimo rozbieżności, dotyczących przygód tej postaci, wyłaniających się z greckich i rzymskich przekazów mitologicznych, współcześnie różnica między bohaterami nie jest zawsze uwzględniana, a imion tych używa się wymiennie. Jedną z prac *Heraklesa* było wyprowadzenie *Cerbera*, mitycznego, trójgłowego psa, z *Hadesu*. Bohaterowi

udało się zejść do świata zmarłych i sprowadzić stworzenie do *Myken*⁴.

Zakład pogrzebowy *Charon* (ul. Kopernika 36)

Charon to duch świata podziemnego, który za odpowiednią opłatą przeprowadzał dusze zmarłych na drugi brzeg rzeki *Styks*⁵. Nazwa firmy bezpośrednio od-

4 Z. Kubiak, *Mitologia Greków i Rzymian*, Warszawa 1997, s. 464.

5 Wergiliusz, *Eneida*, przeł. T. Karyłowski, Wrocław 2004, ks. VI, w. 298–304.

nosi się do postaci mitycznego Charona, w ten sposób zakład symbolicznie staje się pośrednikiem w bezpiecznej podróży osoby zmarłej do zaświatów.

Firma pogrzebowa Zeus (ul. Neonowa 1)

Zeus jako „ojciec bogów i ludzi” miał sprawować pieczę nad sprawiedliwością i porządkiem ziemskim⁶. Nazwa firmy bezpośrednio odnosi się do postaci Zeusa, może więc symbolizować autorytet firmy świadczącej usługi pogrzebowe.

Hades – dom pogrzebowy (ul. Antoniego Odyńca 42)

Hades to bóg zmarłych. Jednocześnie Hadesem nazywa się całą krainę, w której przebywają zmarli. Nazwa firmy może więc odnosić się zarówno do mitycznej postaci Hadesa, jak i do miejsca, w którym przebywają zmarli.

Minos – zakład pogrzebowy Łódź (ul. Bazarowa 7)

Minos był królem Krety. Razem z braćmi – Radamantym oraz Ajakosem – zasiadał ponadto w podziemiu jako sędzia dusz zmarłych⁷.

Styks S.C. Zakład Pogrzebowy (ul. Zielona 51)

Styks to jedna z rzek starożytnego świata podziemnego. W nagrodę za

pomoc w czasie tytanomachii Zeus uczynił boginię Styks poręczycielką uroczystych przysięg składanych przez bogów⁸. Woda rzeki Styks miała również posiadać magiczne właściwości. To w niej Tetys zamoczyła małego Achillesa, aby uodpornić go na wszelkie urazy⁹.

Nazwy wymienionych wyżej zakładów pogrzebowych nawiązują zatem do postaci i miejsc, pojawiających się w mitologii greckiej oraz rzymskiej, które są bezpośrednio związane ze śmiercią, światem zmarłych i życiem pozagrobowym. Łączą się zatem z typem świadczonych przez te firmy usług. Sięganie po wzorce i terminy antyczne przez właścicieli firm pogrzebowych jest zatem uzasadnione, zwłaszcza że wymienione postaci oraz ich specyfika są szeroko rozpowszechnione i utrwalone we współczesnej kulturze.

Kancelarie prawne

Kancelaria prawna Meritum (al. Kościuszki 71)

Słowo *meritum* pochodzi z języka łacińskiego, jest to forma imiesłowu biernego czasu przeszłego dokonanego od czasownika *mereo, merere, merui, meritum* i oznacza „zasługę, słuszną zapłatę bądź przewinienie” [red. J.K.]. W kontekście prawniczym nazwa może sugerować

6 P. Grimal, *Słownik mitologii greckiej i rzymskiej*, red. J. Łanowski, przeł. A. Nikliborc, Wrocław 1987, s. 361.

7 Homer, *Odyseja*, przeł. L. Siemieński, Wrocław 2004, ks. XI, w. 583–585.

8 Apollodor, *Biblioteka opowieści mitycznych (Bibliothèque)*, przeł. T. Mojsik, Wrocław 2018, ks. I, 9.

9 L. Winniczuk, *Mały słownik kultury antycznej*, Warszawa 1968, s. 10.

skupienie się na istocie sprawy, którą zajmują się prawnicy. Warto dodać, że współcześnie słowa *meritum* używamy właśnie w znaczeniu „istota sprawy”.

Kancelaria radców prawnych – *Verba legis* (ul. Kopcińskiego 89/93)

Wyrażenie *verba legis* pochodzi z języka łacińskiego i dosłownie oznacza „słowa ustawy” [red. J.K.], jednak zwrot ten tłumaczy się też jako „treść ustawy czy brzmienie ustawy”. Nazwa kancelarii nawiązuje więc do terminologii prawniczej, używanej także w czasach współczesnych.

Kancelaria adwokacka *Togatus*, adwokat Marta Orlikowska (al. Kościuszki 52)

Nazwa *togatus* odnosi się do łacińskiego słowa *togatus*, które znaczy „odziany w togę, sprawujący funkcje cywilne” [red. J.K.]. Osoby zajmujące się działalnością prawniczą w trakcie rozprawy zakładają togę. Nazwa firmy może więc nawiązywać do stroju adwokata.

***Acta vera* kancelaria adwokacka** (ul. Nawrot 4/4)

Łacińska nazwa tej kancelarii w przełożeniu na język polski oznacza „prawdziwe akta, czyny lub rozporządzenia” [red. J.K.].

***Ablegatus*. Kancelaria prawna** (al. Mickiewicza 15a)

Nazwa firmy pochodzi od łacińskiego czasownika *ablego*, *ablegare*, *ablegare*, *ablegare*, *ablegare*, który oznacza „odesłać,

oddalić, odprawić” [red. M.P.]. Forma *ablegatus* to imiesłów bierny czasu przeszłego dokonanego i oznacza „odesłany, oddalony”. W kontekście prawniczym nazwa *ablegatus* może świadczyć o wysokiej umiejętności reprezentowania klientów przez pracujących w niej prawników. Jako reprezentanci klientów zostają wysłani w charakterze przedstawicieli, działających w różnych sprawach toczących się w sądzie, które dotyczą klientów.

Stowarzyszenie prawników *Iuris link* (ul. Żwirki 1c/7)

Słowo *iuris* pochodzi z języka łacińskiego, od słowa *ius*, *iuris n.* i oznacza „prawo w znaczeniu przyjętej i usankcjonowanej zasady, normy” [red. J.K.].

Wymienione wyżej nazwy kancelarii prawnych, nawiązujące przede wszystkim do łacińskiej terminologii, świadczą o powszechnym i ciągłym używaniu języka łacińskiego przez osoby z branży prawniczej. Prawo stanowi jedną z dziedzin życia, w których także współcześnie łacina jest wciąż szeroko wykorzystywana i często nie da się jej zastąpić terminami, pochodzącymi z języków nowożytnych.

Firmy usługowe

***Tempus* – zegarki i serwis** (ul. Zamenhofa 14)

Nazwa odnosi się do łacińskiego słowa *tempus*, *temporis n.*, które oznacza „czas, okres bądź datę” [red. J.K.].

Bezpośrednio nawiązuje więc do pracy, wykonywanej przez zegarmistrza.

Apteki

Apteka Cito (ul. Żeromskiego 39)

Nazwa odnosi się do łacińskiego słowa *citus* – „prędki, żwawy, spieszny” [red. M.P.]. Samo słowo *cito* jest przysłówkiem, który znaczy „szybko”. Nazwa ta może świadczyć o szybkości działania oferowanych produktów lub może dotyczyć szybkiej pomocy, udzielanej przez osoby pracujące w aptece.

Apteka APIS (ul. Łagiewnicka 53), **Apis**.

Apteka (ul. Bojowników Getta Warszawskiego 5) **Apteki Apis** (ul. Rzgowska 50a)

Nazwy pochodzą od łacińskiego słowa *apis*, *apis f.*, które oznacza „pszczołę” [red. M.P.]. Nazwa ta może nawiązywać do produktu używanego w lecznictwie od czasów starożytnych. Miód, produkowany przez pszczoły, od tysięcy lat jest ceniony za swoje właściwości zdrowotne¹⁰. Nazwa ta może sugerować, że apteka skupia się na naturalnych produktach.

Apteka Brassica (ul. Nastrojowa 26)

Słowo *brassica*, *ae f.* pochodzi z języka łacińskiego i oznacza kapustę [red.

M.P.]. Wybór tego terminu jako nazwy apteki może nawiązywać do utworu Kacprza Stolarskiego *De agri cultura*, w którym autor przedstawia lecznicze właściwości kapusty; może też ogólnie odnosić się do tego warzywa, które także w czasach starożytnych było uważane za niezwykle zdrowe.

Apteka Fortuna (ul. Pojezierska 2/6)

Fortuna to bogini rzymska, której odpowiednikiem w wierzeniach greckich jest Tyche¹¹. Według słownika łacińsko-polskiego słowo *fortuna*, *ae f.* oznacza „czynnik kierujący wydarzeniami” [red. J.K.]. Nazwa ta może świadczyć o pomyślnym losie, który czeka osoby, zaopatrujące się w leki w tej aptece.

Apteka Galen (ul. Traktorowa 61)

Nazwa bezpośrednio nawiązuje do jednego z najwybitniejszych lekarzy czasów starożytnych – Klaudiusza Galena. Spośród zasług tego medyka i filozofa możemy wyróżnić opracowanie i opisanie różnych postaci leków¹². Zawarcie w nazwie apteki nazwiska wybitnego medyka nie jest zatem przypadkowe i nawiązuje do profesji firmy.

Apteka Alba (ul. Prądzińskiego 40/60)

Słowo *alba* pochodzi z języka łacińskiego i oznacza „biała, dobra,

10 J. Marwicka, R. Gałuszka, G. Gałuszka, A. Podolska, Ł. Żurawski, K. Niemyska, *Analiza właściwości miodu pszczelego i jego zastosowanie w dietetyce i kosmetyce*, <https://aestheticcosmetology.com/wp-content/uploads/2019/04/ke2014.2-3.pdf> (dostęp: 16.07.2024 r.).

11 P. Grimal, *op. cit.*, s. 106.

12 <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Galen;3903660.html> (dostęp: 16.07.2024 r.).

fol. I.31–I.32

przynosząca szczęście” [red. M.P.]. Nazwa może nawiązywać do białych fartuchów noszonych przez farmaceutów lub do pomyślnego leczenia pacjentów za pomocą medykamentów, sprzedawanych w tej aptece.

Apteka Forte (ul. Wyszyńskiego 61)

Nazwa odnosi się do łacińskiego słowa *fortis, forte*, oznaczającego „silny, mocny” [red. M.P.]. Nazwa może świadczyć o niezawodności oferowanych przez przedsiębiorstwo produktów oraz ich szybkim działaniu. Może również wskazywać na miejsce, w którym klienci otrzymują

profesjonalne wsparcie i duże doświadczenie magistrów farmacji.

Medycyna i farmacja to dwie kolejne dziedziny życia, w których łacińska terminologia jest stosowana także współcześnie. Większość nazw leków pochodzi z języka łacińskiego lub starogreckiego i nawet, jeśli posługujemy się ich spolszczonymi wersjami, to warto pamiętać, skąd się one wywodzą.

Sklepy z odzieżą

Hera, odzież damska (al. Piłsudskiego 15/24)

Hera to bogini, która opiekuje się kobietami zamężnymi. Jako małżonka Zeusa¹³ brała udział w konkursie piękności, w którym sędzią był Parys, razem z dwiema innymi boginiami – Afrodytą i Ateną. Pojedynek ten jednak przegrała¹⁴. Nazwa może symbolizować elegancję sprzedawanych produktów, przy takiej interpretacji odnosiłoby się to do pozycji zajmowanej przez boginię w panteonie bóstw greckich.

Salony piękności

Beauty Harmonia (ul. Wólczańska 67)

Harmonia to bogini, która występuje w orszaku Charyt i Afrodyty¹⁵. Była żoną Kadmosa¹⁶. Imię Harmonia związane jest także z pojęciem współbrzmienia i równowagi. Użycie imienia bogini w nazwie firmy może świadczyć o możliwości osiągnięcia harmonii w trakcie lub po wykonywanych zabiegach.

Salon piękności *Afrodyta* (ul. Okopowa 70/106)

Afrodyta to bogini miłości, kojarzona z niesłychanym pięknem. Na Olimpie, jak przekazuje Homer, nie stroniła

13 Homer, *Iliada*, przeł. F.K. Dmochowski, Wrocław 2004, ks. IV, w. 56.

14 Apollodor, *op. cit.*, ks. III, 1–2.

15 P. Grimal, *op. cit.*, s. 118.

16 Hezjod, *Teogonia*, przeł. J. Łanowski, Warszawa 1999, w. 937.

fot. I.33–I.34

od romansów¹⁷. Nawiązanie do greckiej bogini może podkreślać główny cel salonu – dbanie o piękny wygląd jego klientów.

Przemysł włókienniczy

Ariadna SA, fabryka nici (ul. Niciarniana 6)

Ariadna była córką Minosa i Pasypae¹⁸. W czasie, gdy Tezeusz przybył na Krete, aby pokonać Minotaura, Ariadna wręczyła mężczyźnie kłębek nici, który bohater rozwijał i dzięki temu powrócił z labiryntu. Ariadna uciekła z wyspy wraz z Tezeuszem, jednak podczas postoju na Naksos heros porzucił ją. Przybyli na wyspę Dionizos, zauroczony urodą kobiety, zdecydował się pojąć ją za żonę¹⁹. Nazwa firmy bezpośrednio nawiązuje do nici Ariadny, podarowanej przez bohaterkę Tezeuszowi.

W Łodzi istnieje jeszcze wiele innych instytucji i firm, posiadających w nazwie nawiązania do czasów starożytnych. Przedsiębiorstwa, które w swoim logo nawiązują do antyku, przyciągają uwagę klientów. Wybór nazwy związanej ze starożytnymi postaciami lub antyczną terminologią może stanowić strategię marketingową, która ma wyróżnić daną firmę na tle pozostałych, znajdujących się na danym obszarze. Warto pamiętać także o tym, że wiele z przytoczonych

określeń, pojawiających się w nazwach łódzkich przedsiębiorstw, przeszło do popkultury i są one powszechnie używane, a także zrozumiałe dla większości społeczeństwa.

Bibliografia

- Apollodor, *Biblioteka opowieści mitycznych (Bibliothèque)*, przeł. T. Mojsik, Wrocław 2018.
- Grimal P., *Słownik mitologii greckiej i rzymskiej*, red. J. Łanowski, przeł. A. Nikliborc, Wrocław 1987.
- Hezjod, *Teogonia*, przeł. J. Łanowski, Warszawa 1999.
- Homer, *Iliada*, przeł. F.K. Dmochowski, Wrocław 2004.
- Homer, *Odyseja*, przeł. L. Siemieński, Wrocław 2004.
- Katalog baz danych, baza firm – Łódź, <https://www.bnf.pl/katalog/baza/baza-firm-lodz> (dostęp: 15.07.2024 r.).
- Kubiak Z., *Mitologia Greków i Rzymian*, Warszawa 1997.
- Marwicka J., Gałuszka R., Gałuszka G., Podolska A., Żurawski Ł., Niemyska K., *Analiza właściwości miodu pszczelego i jego zastosowanie w dietetyce i kosmologii*, <https://aestheticcosmetology.com/wp-content/uploads/2019/04/ke2014.2-3.pdf> (dostęp: 16.07.2024 r.).
- Owidiusz, *Metamorfozy*, t. II, przeł. S. Stabryła, Wrocław 2004.
- Słownik łacińsko-polski*, t. I–II, red. J. Korpanty, Warszawa 2001.
- Słownik łacińsko-polski*, t. I–V, red. M. Plezia, Warszawa 2007.

17 Homer, *Odyseja*, ks. VIII, w. 270–274.

18 Z. Kubiak, *op. cit.*, s. 409.

19 Owidiusz, *op. cit.*, ks. VIII, w. 170–180.

- Sokołowska E., *Wszystkich świętych. Najstarsza łódzka firma pogrzebowa. Istnieje od 1824 roku*, <https://lodz.wyborcza.pl/lodz/7,44788,22566868,wszystkich-swietych-najstarsza-lodzka-firma-pogrzebowa-istnieje.html> (dostęp: 15.07.2024 r.).
- Wergiliusz, *Eneida*, przeł. T. Karyłowski, Wrocław 2004.
- Winniczuk L., *Mały słownik kultury antycznej*, Warszawa 1968.
- <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Galen;3903660.html> (dostęp: 16.07.2024 r.).